DOI: 10.55646/jaren.galenos.2024.77528
J Acad Res Nurs 2025;11(1):15-9

Emzirme ile İlgili Kullanılan Ölçeklerin Okunabilirlik Düzeyleri

Readability Levels of Scales Used for Breastfeeding

Güleser Ada[1], Kevser İlçioğlu[2], Yasemin Hamlacı Başkaya[3]

[1]Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı,Bartın, Türkiye
[2]Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye
[3]Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye

Atıf/Cite this article as: Ada G, İlçioğlu K, Hamlacı Başkaya Y. Readability levels of scales used for breastfeeding. J Acad Res Nurs. 2025;11(1):15-9

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı emzirme ile ilgili yapılan ölçeklerin okunabilirliğini değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte olup, çalışmanın yapılabilmesi için Sakarya Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (tarih: 10.02.2022, karar no.: 105386) onay alınmıştır. Şubat 2022'de Türkiye Ölçme Araçları Dizini resmi internet sitesi, Google Akademi ve Ulusal Tez Merkezi'nde "emzirme" anahtar kelimesi kullanılarak konu ile ilgili ölçekler taranmıştır. Tarama sonunda emzirme ile ilgili 8 ölçek belirlenmiştir. Çalışmamızda Türkçe gramer yapısına uygun olan Ateşman ve Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen emzirme ile ilgili 8 ölçeğin Ateşman ve Bezirci-Yılmaz puanına göre okunabilirlik düzeyleri hesaplanmıştır. Ateşman puanına göre, 1 ölçek 11.-12. sınıf düzeyinde, 2 ölçek 9.-10. sınıf düzeyinde iken, 4 ölçek 7.-8. sınıf düzeyinde ve 1 ölçek ise 5.-6. sınıf düzeyinde okunabilir olduğu belirlenmiştir. Bezirci-Yılmaz puanına göre, 1 ölçek lisans düzeyinde, 1 ölçek lise düzeyinde iken, diğer ölçekler ilköğretim düzeyinde okunabilir olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Ülkemizin eğitim düzeyi göz önüne alındığında, oldukça önemli olan "emzirme" konusunda geliştirilen ya da Türkçe geçerlilikleri yapılan ölçeklerin çoğunun okunabilir olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Emzirme, ölçek, okunabilirlik

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to evaluate the readability of the scales related to breastfeeding.

Methods: The research is descriptive study and approval was obtained from the Sakarya University Ethics Committee (date: 10.02.2022, approval no.: 105386) in order to conduct the study. In February 2022, the scales related to the subject were scanned using the keyword "breastfeeding" on the Türkiye Measurement Tools Index official website, Google Academy and the National Thesis Center. As a result of the screening, 8 scales related to breastfeeding were determined. The readability formulas of Ateşman and Bezirci-Yılmaz, which are suitable for Turkish grammatical structure, were used.

Results: The readability levels of 8 scales related to breastfeeding included in the study were calculated according to Ateşman and Bezirci-Yılmaz scores. According to Ateşman score, one scale was readable 11th-12th grade level, 2 scales were readable at the 9th-10th grade level, 4 scales were readable at the 7th-8th grade level and one scale was readable at the 5th-6th grade level. According to the Bezirci-Yılmaz score, it was determined that once scale was readable at undergraduate level, once scale was readable at high school level, while other scales were readable at primary school level.

Conclusion: Considering the education level of our country, it has been determined that most of the scales developed or validated in Turkish on the subject of "breastfeeding", which is very important, are readable.

Keywords: Breastfeeding, scale, readability

ORCID IDs: GA. 0000-0002-6300-6456; Kİ. 0000-0002-4900-9095; YHB. 0000-0002-1533-8667

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Güleser Ada,
E-posta: gada@bartin.edu.tr

Geliş Tarihi/Received Date: 27.07.2022 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 21.11.2024
Epub: 11.03.2025 **Yayınlanma Tarihi/Publication Date:** 29.04.2025

Copyright© 2025 Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gaziosmanpaşa Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Eğitim ve Araştırma Hastanesi adına Galenos Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) Uluslararası Lisansı ile lisanslanmış, açık erişimli bir makaledir.

Copyright© 2025 University of Health Sciences Türkiye, Gaziosmanpaşa Training and Research Hospital. Published by Galenos Publishing House on behalf of University of Health Sciences Türkiye, Gaziosmanpaşa Training and Research Hospital. This is an open access article under the Creative Commons AttributionNonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, bebeklerin doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlamalarını ve yaşamlarının ilk altı ayı boyunca yalnızca anne sütüyle beslenmelerini önermektedir [1,2]. Yaşamlarının ilk altı ayında sadece anne sütü ile beslenen bebeklerin daha düşük gastro-intestinal enfeksiyon riskine maruz kaldığı belirtilmektedir [1]. Yenidoğanların emzirilmesi gelecekte sağlıklı büyüme ve gelişme için son derece önemlidir. Özellikle doğumdan ilk bir saat içerisinde emzirmenin başlatılması hem anne hem de bebek açısından çok önemlidir. Çünkü doğumdan sonra anneden gelen koyu renkli kolostrum adı verilen süt, yoğun antikor içeriği sayesinde yenidoğanı enfeksiyonlara karşı korumaktadır [3]. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018 verileri, bebeklerin %41'inin ilk 6 ayına kadar sadece anne sütüyle beslendiğini göstermektedir. Anne sütünün anne-bebek ve toplum sağlığına önemli faydaları bulunmaktadır. Literatür tarandığında anne sütünün bebeğe yönelik belli başlı etkileri; anne-bebek bağlanmasını artırması, içerdiği immünomodülatör sayesinde immün sisteminin güçlü olması, ilerleyen yaşam dönemlerinde hem fiziksel hem psikolojik yönden iyilik durumunun artması vb. şeklinde belirtilmektedir [4,5]. Anne açısından etkileri ise; emzirme ile uterusun hızlıca eski haline dönmeye başlaması ve postpartum kanamanın önlenmesi, over ve meme kanseri riskini azaltmaya yardımcı olması, tip 2 diyabet riskini ekarte etmesi gibi birçok yararları mevcuttur [6-8].

Okunabilirlik, okuyucunun metni anlama kolaylığıdır [9]. Teknolojik gelişmeler nedeniyle, okunabilirliği analiz etme yöntemleri son yıllarda önemli ölçüde artmaktadır [10]. Bilimi açık ve doğru bir şekilde raporlamak hem bilginin yayılmasını hem de sonuçların tekrarlanabilirliğini kolaylaştıran bilimsel sürecin temel bir parçasıdır. Yazı dilinin netliği, yazılı metinlerin ne kadar anlaşılır olduğunu tahmin eden okunabilirlik formülleri kullanılarak ölçülebilmektedir. Farklı zamanlarda yazılan metinlerin okunabilirlikleri farklılık gösterebilir [11]. Düşük okunabilirlik de uzmanlar için bir sorun oluşturabilmektedir. Bilimsel özetlerin okunabilirliğini artırmak için yeniden yazılmasının okuyucunun onları anlama yeteneğini artırdığı belirtilmektedir [12].

Gebelere ve annelere uygulanan emzirme ölçeklerinin içeriğinin tüm kadınlar tarafından okunabilir ve anlaşılabilir olması uygulanan ölçeklerinin niteliğinin artırılmasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda ileriye dönük olarak yapılacak araştırmalarda bu ölçeklerin okunabilirlik düzeylerine bakılarak araştırmacılara ve uygulanacak olan gebe ve annelere fikir oluşturma açısından yaygın kullanım alanı bulabileceği öngörülmektedir. Bu çalışma, emzirme ile ilgili yapılan ölçeklerin okunabilirliğini değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı tipte olup, çalışmanın yapılabilmesi için Sakarya Üniversitesi Etik Kurulu (tarih: 10.02.2022, karar no.: 105386) onayı alınmıştır. Şubat 2022'de Türkiye Ölçme Araçları Dizini (TOAD) resmi internet sitesi, Google Akademi ve Ulusal Tez Merkezi'nde "emzirme" anahtar kelimesi kullanılarak konu ile ilgili ölçekler taranmıştır. Tarama sonunda emzirme ile ilgili 8 ölçek belirlenmiştir. Ölçeklerin araştırmaya dahil edilmesi için ölçeği geliştiren ya da Türkçe'ye uyarlayan araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Şubat 2022'de TOAD resmi internet sitesi, Google Akademi ve Ulusal Tez Merkezi'nde "emzirme" anahtar kelimesi kullanılarak konu ile ilgili ölçekler taranmıştır. Tarama sonunda emzirme ile ilgili 8 ölçek belirlenmiştir (Tablo 1).

Veri Toplama Form ve Araçları

Okunabilirlik düzeylerini belirlemek için çeşitli formüller bulunmaktadır. Bu formüllerden Flesch-Kincaid *(Flesch Reading Ease Formula, Flesch-Kinkaid Reading Grade Level)*, Simple Measure of Gobbledygook-*SMOG* İndeks, Fry Okunabilirlik Grafiği, Dale-Chall, Coleman-Lieau İndeks, Gunning Fog İndeks, Otomatik Okunabilirlik Dizini ve Coleman formülleri İngilizce metinler için için geliştirilmiş, İngilizce gramer yapısına uygun formüllerdir. Türkçe gramer yapısına uygun olarak ise Ateşman, Bezirci-Yılmaz ve Çetinkaya-Uzun okunabilirlik formülleri tasarlanmıştır [13-16]. Çalışmamızda Türkçe gramer yapısına uygun olan Ateşman ve Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülleri kullanılmıştır (Tablo 2).

İstatistiksel Analiz

Ölçekler bilgisayar ortamında Microsoft Office Word programına aktarılarak, metinlerdeki hece, kelime, cümle sayıları belirlenmiştir. Çalışmamızda Türkçe gramer yapısına uygun olan Ateşman ve Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülleri kullanılmıştır (Tablo 3).

BULGULAR

Çalışmada kullanılan ölçeklere ait Ateşman ve Bezirci-Yılmaz'a ait okunabilirlik hesaplamaları ile bilgiler Tablo 4'te verilmiştir. Ateşman okunabilirlik formülüne göre 4 ölçek 7.-8. sınıf, 2 ölçek 9.-10. sınıf, 1 ölçek 5.-6. sınıf ve 1 ölçek de 11.-12. sınıf düzeyinde eğitimle okunabilir olduğu bulunmuştur. Altı ölçeğin kolay 2 ölçeğin ise orta güçlükte okunabilirlik puanı aldığı saptanmıştır. Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülüne göre ise 6 ölçek ilköğretim düzeyinde (3., 5., 7. ve 8. sınıf), 1 ölçek lise düzeyinde (12. sınıf) ve 1 ölçek de lisans düzeyinde (18. sınıf) bulunmuştur.

İki okunabilirlik formülünden elde edilen bulgular karşılaştırıldığında; Çalışan Annelerde İşyeri Emzirme Destek

Tablo 1. Araştırmaya Dahil Edilen Ölçekler
Emzirme Motivasyon Ölçeği Türkçe versiyonu
İkiz Bebek Bekleyen Gebelerde Emzirme Niyet Ölçeği
Emzirme Öz-Yeterlilik Kısa Form Ölçeği (postnatal şekli)
Çalışan Annelerde İşyeri Emzirme Destek Ölçeği'nin Türkçe versiyonu
Primipar Emzirme Motivasyon Ölçeği

Ölçeği'nin Türkçe versiyonu ile Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülüne göre ilköğretim düzeyinde hesaplanırken, Ateşman formülüne göre lise düzeyinde; Emzirme Öz-Yeterlilik Kısa Form Ölçeği (postnatal şekli) ise Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülüne göre lise düzeyi, Ateşman formülüne göre ilköğretim düzeyinde hesaplanmıştır.

Ortalama Ateşman okunabilirlik puanı 70 olarak saptanmıştır. Bu bulguya göre emzirme ilgili ölçeklerin okunabilir olması için 7-8 yıl eğitimin gerekli olduğu saptanmıştır. Ortalama Bezirci-Yılmaz okunabilirlik puanı ise 8,07 bulunmuştur. Emzirme ile ilgili kullanılan ölçeklerin Ateşman ve Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formüllerinin puan ortalamaları Tablo 5'te verilmiştir.

TARTIŞMA

Metinlerin anlama düzeylerini değerlendirebilmek için geliştirilen okunabilirlik formüllerin çoğu İngilizce metinlerin okunabilirlik seviyelerini değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Flsech tarafından geliştirilen ilk okunabilirlik formülü olan *Flesch Reading Ease Score*, okunabilirliği cümle uzunluğunu ve hece sayısını ele alarak hesaplamaktadır [17]. Daha sonra geliştirilen Gunning Fog İndeksi, cümledeki kelime sayısı ve uzunluğuna göre okuyucunun hangi eğitim seviyesine uygun olduğunu belirlemeye yönelik geliştirilmiştir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda çoğunlukla Flesch, Gunning Fog, Fry grafiği okunabilirlik formülleri kullanılmaktadır[18-20].

Tablo 2. Okunabilirlik Düzeylerini Belirlemek İçin Geliştirilen Testler[13-16]

	Test	Formül
İNGİLİZCE	*Flesch-Kincaid reading ease*	206.835-(1015xtop.kelime/top.cümle)-(84.6xtop.hece/top.kelime)
	Flesch-Kincaid reading grade level	(0.39 x top.kelime/top.cümle) + (11.8xtop.hece/top.kelime 15.59
	SMOG	3+Square root of polysyllable count
	Dale-Chall	0.1579 (zorkelime/top.kelime x100) + 0.0496 (top.kelime/top.cümle)
	Coleman-Lieau İndeksi	0.0588x448(L)-0.296x4.0(S)-15.8
	Gunning Fog İndeksi	0.4 (top.kelime/top.cümle) +100 (üç ve daha fazla heceli kelime/top.kelime)
	Otomatik okunabilirlik dizini	4.71 (top.kelime/top.cümle) +05 (top.hece/top.kelime)-21.43
TÜRKÇE	Ateşman	198.825-40.175(top.hece/top.kelime)-2610(top.kelime/top.cümle)
	Bezirci-Yılmaz	Ort.kelimesayısı x(üçhecelikelimesayısıx0,84) +(dörthecelikelimesayısıx1,5) + (beşhecelikelimesayısıx3,5) +(altıhecelikelimesayısıx26,25)
	Çetinkaya-Uzun	118.823-[25.987x(top.hece/top.kelime)]-0,971x(top.kelime/top.cümle)

SMOG: Simple Measure of Gobbledygook İndeksi

Tablo 3. Ateşman ve Bezirci-Yılmaz Okunabilirlik Formülü Sonuçlarına Göre Metinlerin Sınıflandırılması

Ateşman okunabilirlik formülü		Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülü	
Puan (Düzey)	**Eğitim düzeyi**	**Puan (Düzey)**	**Eğitim düzeyi**
90-100 (Çok kolay)	4. sınıf ve altında ilköğretim düzeyi eğitim alanlar tarafından okunabilir.	1-8	İlköğretim
80-89 (Kolay)	5. veya 6. sınıf düzeyinde eğitim alanlar tarafından okunabilir.	9-12	Lise
70-79 (Kolay)	7. veya 8. sınıf düzeyinde eğitim alanlar tarafından okunabilir.	13-16	Lisans
60-69 (Orta güçlükte)	9. veya 10. sınıf ortaöğretim düzeyinde eğitim alanlar tarafından okunabilir.	16 üzeri	Lisansüstü
50-59 (Orta güçlükte)	11. veya 12. sınıf ortaöğretim düzeyinde eğitim alanlar tarafından okunabilir.		
40-49 (Zor)	13. veya 15. sınıf lisans düzeyinde eğitim alanlar tarafından okunabilir.		
30-39 (Zor)	Lisans düzeyinde eğitim alanlar tarafından okunabilir.		
≤29 (Çok zor)	Lisansüstü düzeyde eğitim alanlar tarafından okunabilir.		

Türkçe metinlerin okunabilirliğini değerlendirmek için sık kullanılan formüller Ateşman ve Bezirci-Yılmaz'dır. Türkiye'de ilk geliştirilen Ateşman formülüne göre ortalama cümle uzunluğunun 9-10 kelime, kelimelerin ortalama uzunluğunun ise 2,6 hece olduğu varsayılır. Bu veriler doğrultusunda Ateşman tarafından belirlenen matematiksel formül ile gerekli değerlendirme yapıldığında metnin hangi eğitim düzeyine uygun olduğu belirlenebilmektedir. Bezirci-Yılmaz tarafından 2010 yılında Türk dili için yeni bir okunabilirlik formülü geliştirilmiştir. Bu formülde metindeki toplam cümle sayısı, kelime sayısı, hece sayısı, harf sayısı ve dörtten fazla heceli kelime sayısı kullanılır. Formülde ayrıca metindeki kelimelerin ortalama hece sayısı belirlenerek, kelimelerin hece sayısına göre dağılımına ilişkin grafikler de üretilmektedir. Elde edilen veriler, okuyucunun eğitim düzeyine göre metnin okunabilirlik değerini sağlamaktadır.

Sağlık alanındaki metinlerde Türkçe okunabilirlik formüllerinin kullanımı ile ilgili az sayıda çalışmalar yapılmıştır. Yaptığımız literatür taramasında emzirme ile ilgili ölçeklerin Türkçe okunabilirlik formülleriyle değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı bu çalışma bir ilk niteliğindedir. Uluslararası literatür de dahil olmak üzere sağlık alanında okunabilirlik ile ilgili çalışmalar yapılmış olmasına rağmen emzirme ile ölçeklerin okunabilirlik düzeylerini değerlendiren henüz bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın amacı emzirme ile ilgili kullanılan ölçeklerin okunabilirlik düzeylerini değerlendirmektir. Türkçe gramer yapısına uygun formüller kullanılarak emzirme ile ilgili ölçeklerin okunabilirlikleri değerlendirilmiştir.

Amerikan Tıp Derneği ile ilgili metinlerin okunabilmesi için en fazla 6. sınıf okunabilirlik seviyesine sahip olması gerektiğini vurgulamıştır [21]. Çalışma bulgularımıza göre, emzirme ile ilgili ölçeklerin okunabilirlik düzeyinin Ateşman'a göre ilköğretim düzeyinde kolay, Bezirci-Yılmaz'a göre ise ilköğretim düzeyinde olduğu belirlendi. Ülkemizde eğitim seviyeleri dikkate alındığında ilköğretim 1.-8. sınıflar, lise 9.-12. sınıflar, lisans 12.-16. sınıflar ve akademik düzey ise 16 ve üzeri sınıf olarak sınıflandırılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu 2020 verilerine göre Türkiye'de ortalama eğitim düzeyi ilköğretim seviyesindedir [22]. Geliştirilen ölçeklerin 4. ve 5. sınıf seviyesine göre yazılması daha uygun olacaktır. Eryılmaz ve Külahçı [23] deri kanseri hasta bilgilendirme metinlerinin okunabilirlik düzeylerini değerlendirmişler, sonuç olarak tüm sitelerin okunabilirlik ortalaması Ateşman'a göre orta güçlükte iken Bezirci-Yılmaz'a göre lisans seviyesinde olduğunu bulmuşlardır. Ay ve Duranoğlu [24] göz damlası prospektüslerinin okunabilirlik düzeylerini değerlendirdikleri çalışmada, Ateşman'a göre ortalama 13-15 yıl, Bezirci-Yılmaz'a göre ise ortalama 13 yıl eğitim ile okunabilir bulunmuştur. Deniz ve ark. [25] üçlü test ile ilgili internet bilgilendirmelerinin okunabilirlik düzeylerini değerlendirdiğinde tüm sitelerdeki metinlerin Ateşman okunabilirlik formülüne göre 57,6 (orta güçlükte) Bezirci-Yılmaz'a göre ise 12,27 (lisans düzeyi) olduğunu saptamışlardır. Sancaktar ve Dündar [26] vertigo ve tinnitus için yaygın kullanılan envanterlerin okunabilirliklerini değerlendirmişlerdir. Hem vertigo hem de tinnitus için yaygın kullanılan envanterlerin Ateşman formülüne karşılık gelen zorluk dereceleri çok kolay olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Emzirme ile İlgili Geliştirilen Ölçeklerin Ateşman ve Bezirci-Yılmaz Okunabilirlik Formülleri ile Hesaplanan Puanları

Ölçekler	Ateşman okunabilirlik puanı	Ateşman okunabilirlik düzeyi	Bezirci okunabilirlik puanı	Bezirci okunabilirlik düzeyi
Emzirme Motivasyon Ölçeği Türkçe versiyonu	70,1 (Kolay)	7.-8. sınıf	4,81	İlköğretim
İkiz Bebek Bekleyen Gebelerde Emzirme Niyet Ölçeği	62,1 (Orta güçlükte)	9.-10. sınıf	17,73	Lisans
Emzirme Öz-Yeterlilik Kısa Form Ölçeği (postnatal şekli)	70,7 (Kolay)	7.-8. sınıf	11,66	Lise
Çalışan Annelerde İşyeri Emzirme Destek Ölçeği'nin Türkçe versiyonu	54,1 (Orta güçlükte)	11.-12. sınıf	7,8	İlköğretim
Primipar Emzirme Motivasyon Ölçeği	74,1 (Kolay)	7.-8. sınıf	4,9	İlköğretim
Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği	69,6 (Kolay)	9.-10. sınıf	7,65	İlköğretim
Emzirme Destek Ölçeği	83,1 (Kolay)	5.-6. sınıf	3,32	İlköğretim
Emzirme Tutumu Değerlendirme Ölçeği	72,2 (Kolay)	7.-8. sınıf	6,69	İlköğretim

Tablo 5. Emzirme ile İlgili Kullanılan Ölçeklerin Ateşman ve Bezirci-Yılmaz Okunabilirlik Formüllerinin Puan Ortalamaları

Ölçekler (n=8)	Okunabilirlik formülleri	Ortalama
	Ateşman	70 (kolay)
	Bezirci-Yılmaz	8,07 (ilköğretim düzeyi)

Ebem ve ark.'nın [27] intramüsküler ve intravenöz enjeksiyon işlemi için hazırlanmış olan bilgilendirilmiş onam formlarının okunabilirlik düzeylerini Ateşman'ın formülüne göre orta güçlükte, Bezirci-Yılmaz'a göre ise lise seviyesinde olduğunu saptamıştır. Özçetin ve Karakuş [28] Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliklerini Bezirci-Yılmaz'ın formülüne göre hesapladıklarında orta güçlükte, Ateşman'a göre ise orta düzeyde olduğunu saptamışlardır. Çifci ve ark.'nın [29] madde bağımlılığı ile ilgili Türkçe internet sitelerinin okunabilirliğini değerlendirdiklerinde Ateşman'a göre okunabilirlik puanı ortalama 46,03 (zor), Bezirci-Yılmaz'a göre ise 14,04 (lisans düzeyi) bulunmuştur.

Emzirme ile ilgili kullanılan ölçekler kadınların emzirme ile ilgili sorunlarını saptamak ve bu sorunlara yönelik tespitlerde bulunmak, bilgi düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapılan ölçeklerdir. Sağlık profesyoneli ve kadın arasındaki ilişkinin dayanaklarından birisidir. Bu nedenle emzirme ile ilgili ölçeklerin kadın tarafından tam olarak anlaşılması oldukça önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizin eğitim düzeyi göz önüne alındığında, oldukça önemli olan "emzirme" konusunda geliştirilen ya da Türkçe geçerlilikleri yapılan ölçeklerin çoğunun okunabilir olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar ölçeklerini geliştirirken bu okunabilirlik formüllerini kullanması ölçeğin toplumdaki her kesim insanlar için anlaşılmasına yardımcı olacak ve bu sayede ölçekteki soruların yanıtlarının niteliğini artırabilecektir.

Etik

Etik Kurul Onayı: Çalışmanın yapılabilmesi için Sakarya Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (tarih: 10.02.2022, karar no.: 105386) onay alınmıştır.

Hasta Onamı: Çalışmaya dahil edilen ölçekler için ölçek sahiplerinden izinler alınmıştır

Dipnot

Yazarlık Katkıları

Konsept: YHB; Dizayn: Kİ; Veri Toplama veya İşleme: GA, Kİ, YHB; Analiz veya Yorumlama: Kİ; Literatür Arama: GA, Kİ, YHB; Yazan: GA.

Çıkar Çatışması: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization (WHO) Health Topics, Breastfeeding. 2020. Avaible from: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding [Crossref]
2. United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). 2018. Avaible from: https://www.unicef.org/media/48046/file/UNICEF_Breastfeeding_A_Mothers_Gift_for_Every_Child.pdf [Crossref]
3. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA) Ana Raporu. 2018. Avaible from: http://www.sck.gov.tr/wpcontent/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf [Crossref]
4. Aydin R, Aktaş S. An investigation of women's pregnancy experiences during the COVID-19 pandemic: a qualitative study. Int J Clin Pract. 2021; 75(9): e14418. [Crossref]
5. Palancı Ay Ö, Aktaş S. The effect of maternal functional and postpartum depression status on breastfeeding self-efficacy of the mothers: a cross-sectional study. Health Care Women Int. 2024; 45(2): 236-50. [Crossref]
6. Del Ciampo LA, Del Ciampo IRL. Breastfeeding and the benefits of lactation for women's health. Rev Bras Ginecol Obstet. 2018; 40(6): 354-9. [Crossref]
7. Demirtaş ZG, Çelik R. Examininig the resorces breastfeeding information mothers: instagram example. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2017; 9(22): 389-403. [Crossref]
8. Öztürk Y, Özerdoğan N. Physiology and management of postpartum pain. Türkiye Klinikleri J Health Sci. 2020; 5: 345-53. [Crossref]
9. Nawaz MS, McDermott LE, Thor S. The readability of patient education materials pertaining to gastrointestinal procedures. Can J Gastroenterol Hepatol. 2021; 2021: 7532905. [Crossref]
10. Plavén-Sigray P, Matheson GJ, Schiffler BC, Thompson WH. The readability of scientific texts is decreasing over time. Elife. 2017; 6: e27725. [Crossref]
11. Çoban A. Okunabilirlik kavramına yönelik bir derleme çalışması. Dil ve Edebiyat Egitimi Dergisi 2014; 9: 96-111. [Crossref]
12. Benzer A. Türkçe yapay zekaya dayalı okunabilirlik formülüne doğru bir adım. Araştırma ve Deneyim Dergisi. 2020; 5: 47-82. [Crossref]
13. Ateşman E. Measuring readability in Turkish. AU Tömer Lang J. 1997; 58(2): 171-4. [Crossref]
14. Bezirci B, Yılmaz AE. A software library for measurement of readability of texts and a new readability metric for Turkish. DEÜ FMD. 2010; 12(3): 49-62. [Crossref]
15. Çetinkaya G. Identifying and classifying the readability levels of the turkish texts. Ankara Üniversitesi. Dilbilim Anabilim Dalı. Doktora Tezi. 2010. [Crossref]
16. Orgun F, Paylan Akkoç C. Assessment of patient education materials: readability formulas and materials assessment tool. Turkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2020; 12(3): 412-8 [Crossref]
17. Ó Doinn T, Broderick JM, Abdelhalim MM, Quinlan JF. Readability of patient educational materials in pediatric orthopaedics. J Bone Jt Surg. 2021; 103: e47. [Crossref]
18. Morony S, Flynn M, McCaffery KJ, Jansen J, Webster AC. Readability of written materials for CKD patients: a systematic review. Am J Kidney Dis. 2015; 65: 842-50. [Crossref]
19. Lee TI, Howe TH, Chen HL, Wang TN. Predicting handwriting legibility in taiwanese elementary school children. Am J Occup Ther. 2016; 70(6): 7006220020p1-9. [Crossref]
20. Pires C, Vigário M, Cavaco A. Readability of medicinal package leaflets: a systematic review. Rev Saude Publica. 2015; 49: 4. [Crossref]
21. Ulu Kalın Ö, Koçoğlu E. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının farklı okunabilirlik formüllerine göre incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2017; 17(4): 1-19. [Crossref]
22. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2020. Avaible from: https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1[Crossref]
23. Eryılmaz N, Külahçı O. Deri kanseri hasta bilgilendirme metinlerinin okunabilirlik düzeyleri. Dermatoz 2019: 10(1): 1-8. [Crossref]
24. Ay İE, Duranoğlu Y. An evaluation of the readability of package inserts of eye drops. Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences. 2022; 27: 55-9. [Crossref]
25. Deniz ÇD, Kozanhan B, Tutar MS, Özler S. Assessment of the readability and understandability of internet information texts of the triple test. Mersin Univ Saglık Bilim Derg. Nisan 2020; 13(1): 35-44. [Crossref]
26. Sancaktar ME, Dündar Y. Assessment of readability of commonly used inventories for vertigo and tinnitus. KBB ve BBC Dergisi. 2020; 28(2): 92-7. [Crossref]
27. Ebem E, Tutar MS, Yıldız M, Canıtez A, Kozanhan B, Kara Ö. A readability assessment of intramuscular and intravenous injection informed consent forms. Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi. 2019; 24(2): 132-6. [Crossref]
28. Özçetin K, Karakuş N. 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. Türkiye Eğitim Dergisi. 2020; 5(1): 175-90. [Crossref]
29. Çifci HK, Kozanhan B, Solak İ. Madde bağımlılığı ile ilgili türkçe internet sitelerinin okunabilirliğinin değerlendirilmesi. Bağımlılık Dergisi. 2020; 21(1): 56-63. [Crossref]